

centimetrov velikimi kristalnimi ploskvami. Blestelo in svetlikalo se je, pa nikjer ni bilo nobenega madeža, nobene človekove stopinje ali smučine. Šele pri vrhu planine, kjer se je odprl pogled na zasneženi Lipanjski vrh in snežno verigo Karavank, sem ob bajti zagledal nekaj prešerno veselih smučarjev. Postavljali so sneženega moža ali točneje sneženo ženo, kot sem pozneje po jasno izraženih oblikah lahko ugotovil. tovil.

Odpel sem smučī in užíval. Brez cilja. Takrat me je prijelo. Škoda tako lepega dne in spomnil sem se na poletno potepanje po Mesnovcu. Odločitev je bila tu. Nič me ni zanimalo, kje bom šel in prav nič nisem razmišljal, ali bom s smučmi sploh prišel kam daleč. Sneg je bil imeniten za hojo, ravno prav mehak in dovolj južen, da ni preveč drselo.

Hodil sem in hodil. Ubral sem jo po gozdni cesti in dolgo sledil smučini. Zavil sem na drugo pot v svež sneg, se vzpenjal in vzpenjal. Počasi in brez truda, skoraj brez truda, skoraj brez misli, toda v tistem skritem prešernem razpoloženju, ki bi ga tisti trenutek rad pričaral stotim in stotim čakajočim ob vlečnicah in smučiščih. Za nobeno ceno ne bi zamenjal svoje samote, opojne bleščine, križajočih se sledov srn, zajcev in mogočnih jelenovih kopit z njihovimi elegantnimi zavoji po izsekanih pobočjih. Celo pot, ki mi je začel teči po hrbtu, me je na svoj način spominjal, kako leze iz mene vsa tista zatohlost in zastrupljenost, ki si jo tako vztrajno nabiramo v dolini.

Gozdna cesta se je prevesila čez sedlo na severna pobočja Mesnovca. Poslovil sem se od nje. Vrhnji, zadnji košček Mesnovca je strm, porasel z mogočnimi, ravnimi iglavci. Držala me je nekakšna trma, da grem s smučmi na nogah do vrha. Razgled ovira drevje. Le čemu sem rinil sem gor? Sprašujem se tako kot alpinist na vrhu Eigerjeve stene. Le čemu? Čisto vseeno je: če znaš uživati, je res vseeno, ali se po tednu dni ves izmučen izkoplješ iz ledene stene ali lagodno prikolovratiš do cilja. Spomnil sem se na besede Riharda Jakopiča: »Ne odlašaj, dnevi beže in vsak trenutek je košček življenja.« Tisti trenutek na vrhu Mesnovca sem znal izkoristiti, tisti dan je bil blagoslovljen z užitki. Morda bi bil kdaj drugič razočaran, če bi preveč pričakoval? Morda sem takrat znal izkoristiti brezciljno tavanje? Morda sem želel trenutek samote, ki sem je spil polno čašo? Niti srne me niso upale motiti v tem posvečenem uživanju.

Veselo sem poživžgal, ko sem se vozil po svojih smučinah nazaj navzdol. Še zadnji smuk po kolovozu med smrekami in že sem zaslišal brnenje vlečnice. Zagledal sem kopico smučarjev na zvoženem smučišču: gor – dol, gor – dol...

DR. MILKO HRAŠOVEC – STAROSTA SLOVENSКИH PLANINSКИH ODBORNIKOV

TINE OREL

r. Milko Hrašovec (1887), znani celjski odvetnik, ima za seboj uspešno planinsko dejavnost od zgodnjih dijaških let do visoke starosti, ki jo vedro preživlja v Celju še vedno enako zvest planinstvu, posebej še planinski organizaciji, na prvem mestu savinjski, ki jo je dolga leta vodil.

Redakcija PV in z njo vred Planinska založba imata v svojih mapah zelo zanimivo in značilno delo vnetega planinca z zlato značko, odvetnika dr. Bogdana Zužka, umrlega v letu 1970, z naslovom »Slovenski odvetniki – prijatelji planin«. Prav bi bilo, da ta skrbno zbrani pregled PZ objavi, saj je iz njega razvidno, kaj je za planinstvo storil en sam sloj, pa tudi to, kaj je v slovenskem narodnem življenju pomenilo planinstvo, ki je, kakor pravi dr. Žužek v svojem uvodu, »pripisovalo posebno važnost obrambi slovenske zemlje proti nemškemu navalu«.

Med stotinami imen v delu dr. B. Žučka je lepa vrsta pomembnih mož slovenskega javnega življenja v zadnjih sto letih. Kar dve gesli zajema ime Hrašovec. Prvi tega imena je dr. Juro Hrašovec (l. 1858 do 1957), prvi slovenski celjski župan (1921), tesno povezan z delom Savinjske podružnice SPD vsaj 25 let (1894–1921). Ustanovil je zadrugo »Rinka«, ki naj bi zbrala slovenski denar za turistične temelje Gornje Savinjske doline, predvsem Logarske. »Rinka« je od Plesnika odkupila 2 orala v Plestju in s tem prostor, na katerem še danes – po 80 letih – stoji od l. 1953 največja planinsko-turistična postojanka, danes seveda že močno potrebna reorganizacije. Dr. Juro Hrašovec je za slovensko narodno gibanje pomemben tudi s svojo politično dejavnostjo kot deželni poslanec v Gradcu in predsednik narodnega sveta za Spodnjo Štajersko, s svojim bojem za slovensko šolstvo in slovenske narodne pravice na drugih področjih (gl. tudi T. O., dr. Juro Hrašovec, PV 1955/177). Tudi oče dr. Jura Hrašovca je bil znamenit slovenski pravnik in društveni delavec.

Po potih svojega očeta in deda je zvesto sledil **dr. Milko Hrašovec**, ki je 16. septembra t. l. izpolnil 87 let. Naj mu bo ta opomba v planinskem glasilu, sicer zakasnela, a zato nič manj pristržna zagodnica z iskrenimi voščili.

Poglejmo, kaj pravi o dr. Milku Hrašovcu na str. 11/12 dr. Bogdan Žuček:

Hrašovec dr. Milko (1887), odvetnik v Celju, sin Jura Hrašovca, je pričel svojo plodovito planinsko dejavnost že v dijaških letih kot markacist. Že leta 1908 sta Milko in njegov brat dr. Sandor Hrašovec, odvetnik v Šmarju pri Jelšah (1884–1969), postala člana Savinjske podružnice SPD. Leta 1912 je aktivno posegel v planinsko društveno življenje kot odbornik, kasneje tajnik Savinjske podružnice SPD, nato odbornik celjskega odseka te podružnice in leta 1933 kot predsednik, tretji od njene ustanovitve. Prevzel je tudi del v planinski centrali. Leta 1932 je postal član reševalnega odseka osrednjega odbora. Leta 1934 je bil poverjenik v širšem osrednjem odboru, delegat v Zvezi planinskih društev in član njenega nadzornega odbora. Udeleževal se je kongresov te zveze in je o kongresu v Skopju objavil v PV 1935 poročilo. Po prelomnici v SPD je leta 1936 zasedel mesto prvega podpredsednika v glavnem odboru SPD in mesto odbornika v Zvezi planinskih društev Jugoslavije. Kot predsednik celjske planinske organizacije je predvsem skrbel, da se je gospodarsko utrdila. Vsako leto je obhodil območje savinjske podružnice in s tem na mestu samem ustvaril načrt za delo odbora. Od leta 1923 do leta 1945 ga zasledimo kot stalnega sodravnika Planinskega Vestnika, kjer je objavil več potopisov, kakor pot v jugovzhodne alpske Alpe (PV 1923) in na planino Jastrebac (Zbornik 1944), kamor se je povzpел kot celjski izgnanec; približal nam je Peco (PV 1924), Kepo (PV 1925) in (Korošico 1930), da drugih njegovih spodbudnih spisov ne omenjam...

Na predlog PD Celje je PZS dr. Milka Hrašovca leta 1957 odlikovala s srebrnim in zlatim častnim znakom; v počastitev svoje osemdesetletnice pa je prejel bronasto plaketo.

To je zapis skeletne planinske biografije, ki naj nam v leksikografskem slogu ohrani v spominu družbeno in planinsko vneto osebnost. Danes živi v roju spominov na bregu Savinje kot eden najstarejših ljudi, ki imajo v Celju domovinsko pravico. Njegovo prvo domovnico sta leta 1912 podpisala celjski župan dr. pl. Jabornegg in mestni predstojnik dr. Ambroschitz, dva slovenska nemčurja, ki sta tiščala k tlom vse, kar je dišalo po slovenskem duhu v Celju, o katerem je celjski pastor dr. Gerhard May v brošuri »Cilli« (1943) zapisal, da »je nemško mesto in da bo to tudi ostalo, čeprav drži, da so l. 1938 našli v mestu med 25 000 Slovenci le nekaj čez 300 Nemcev« (cit. po spominu). V Celju je hodil v osnovno šolo, seveda v »okolisko«, kajti vse druge razen samostanske, so bile nemške, tudi »c. kr. nižji gimnazijski razredi z nemškim in slovenskim učnim jezikom«, kamor se je vpisal l. 1897. Kakšni boji so se razplamtevali za to celjsko nižjo gimnazijo v dunajskem parlamentu! Saj je šlo za šolstvo v »najjužnejši trdnjavi nemštva«, kakor so pisali o Celju nacisti med vojno. Da bi bil uspeh slovenskih poslancev čim manjši, so Nemci poskrbeli, da so tudi v teh razredih učili predmete v nemškem jeziku in delili spričevala le v nemškem jeziku. Pomen teh razredov tam za Savinjo pa je bil vendarle velik, saj so se v njih zbirali izključno slovenski dijaki. Od tam so morali spet na popolnoma nemško višjo gimnazijo z enim samim slovenskim predmetom – slovenščino. Le dva slovenska profesorja sta tu pripravljala slovenske dijake za vstop v življenje – slavist prof. Matej Suhač in prof. Josip Kardinar, katehet. (Več o tem gl. Janko Orožen, Kratka zgodovina celjske gimnazije, Poročilo za šol. leto 1951/52, Celje 1952; Ivan Mlinar, Borba za slovenske razrede na celjski gimnaziji,

Dva zanimiva posnetka: Napis na levem označuje staro, med zadnjo vojno pogorelo planinsko postojanko v Logarski dolini, desni pa kaže oskrbnika Suhca-Dežmana na Korošici. Stoji v »pozoru« in raportira dr. Hrašovcu, da je »stanje v redu«. Suhca se mnogi starejši planinci radi spominjajo

istotam 1954/55 in Ivan Mlinar, ob 150-letnici gimnazije v Celju, istotam 1957/58.) V takih razmerah je rasel in dorasel dr. Milko Hrašovec v Celju in kot študent prava v Gradcu in v Pragi, kamor so se jugoslovanski študentje trumoma selili po okupaciji Bosne in Hercegovine. V Pragi, kjer je l. 1911 promoviral, je bil več let predsednik akademskega društva Ilirija in akademskega društva Jugoslavija, dveh močnih jugoslovanskih organizacijskih ognjišč na Češkem.

Nato se je zaposlil v očetovi pisarni v Celju in tu dokončal sodno prakso, ki jo je začel že v Pragi.

Vojna ga je potegnila v Celovec, kjer je kot koncipient služboval skupaj s planincem dr. I. C. Oblakom pri odvetniku dr. Ferdu Müllerju. V Celovcu je bilo tedaj 20 nemških odvetnikov in dva slovenska odvetnika, ki pa sta imela pet odvetniških kandidatov, to je več kot vsi nemški odvetniki skupaj. Vsa sodišča na slovenskem ozemlju so uradovala nemško, le na deželnem sodišču v Celovcu so bile dopuščene slovenske vloge in govori, če sta bili obe stranki slovenski in oba zastopnika Slovenca. Le v Železni Kapli je bila izjema – tam se je sodilo v slovenščini.

V Železni Kapli! Nad njo, slabo uro hoje od Jezerskega sedla, zdaj z vrha Pristovnikovega Storžiča rjove visok, železen križ z napisom: Kärnten, frei und ungeteilt!

Po prvi svetovni vojni se je dr. Milko Hrašovec takoj lotil dela na več popriščih. Samo pri Sokolu je bil 20 let skrben in požrtvovalen starosta, bil zvest član in več let predsednik Celijskega pevskega društva (CPD), sodelavec znamenitih pevovodij dr. Antona Švaba, Cirila Preglja in Peca Šegule, bil več let predsednik društva slovenskih naprednih akademikov, ki je ustanovilo vrsto ljudskih knjižnic, sodeloval v oktetu »Komšija« in še kje se pozna sled njegovega društvenega in družbenega dela, vse v znamenju utrjevanja slovenstva, njegove kulturne moči in narodne zavesti.

Prav to ga je gnalo tudi v planinsko organizacijo, ki je takrat že s samim naslovom oznanjala tak namen in program.

Savinjska podružnica je v prvem in drugem desetletju svojega obstoja pokazala veliko delavnost v organizacijskem pogledu. Zato je ustanovila tudi svoj celjski planinski odsek in s tem zaobsegla po teritoriju največji kos slovenskega ozemlja od Okrešlja do Boča, od Gore Oljke do Zasavja. Leta 1912 je k celjskemu odseku pristopil dr. Milko Hrašovec, že od leta 1908 član SPD. V tistih letih pred prvo svetovno vojno je celjski odsek prevzel odgovornost za slovenitev kažipotov na Šmohorju, Gozdniku, Mrzlici, Kumu, Lisci, Vel. Kozjem, na Kozjaku in na Gori Oljki. To celjskemu D. u. OAV seveda ni bilo prav. Dr. Hrašovec nam je pred nekaj leti v PV popisal, kako je na njegovo markiranje poti na Goro Oljko žolčno reagiralo ravnateljstvo državnih železnic

Se bo kdo spoznal? Peti od leve je dr. Milko Hrašovec, prvi z desne popularni oskrbnik Jaka Robnik

– v Beljaku. Sicer pa si priključimo v spomin, kako je celjska sekcija alpenvereina ogorčena protestirala zoper Kocbekovo in Frischaufovo namero, da bi se »kranjska SPD« razširilo na »nemško ozemlje« v Savinjskih Alpah!

Celjsko članstvo v Savinjski podružnici je rastlo, njen sedež pa je ostal v Gornjem gradu, kjer je učiteljeval njen ustanovitelj iz leta 1893, neutrudni Fran Kocbek (1863–1930), častni občan solčavske in lučke občine, ki je l. 1918 kot sekvestrov namestnik prevzel v last za SPD imovino, kočje in od AV nakupljena zemljišča v Savinjskih Alpah. Po prvi svetovni vojni pa so se vsi občni zbori podružnice že vršili v Celju, a šele leta 1925 se je selil tja tudi njen sedež, nakar je sedem let bil za krmilom podružnice sodnik Fran Tiller.

Leta 1933 je vodstvo Savinjske podružnice SPD prevzel dr. Milko Hrašovec in jo v kratkem času gospodarsko okreplil z ureditvijo prostora, kjer se je vgnezdil AV s svojo postojanko, znano po oskrbniku Piskerniku. Razširil je planinsko posestvo pod slapom Palenkom in poskrbel za planinski dom, imenovan Aleksandrov. Potem je podružnica l. 1932 odkupila od ljubljanske škofije 426 ha gorskega sveta, znanega pod imenom »Narodni park Logarska dolina–Okrešelj«, skrbela za pogozditev, za urejanje hudournikov in se trudila, da bi bil za narodni park razglašen tudi Robanov kot. Na Golteh je podružnica pod vodstvom dr. Hrašovca povečala Mozirsko kočjo, eno prvih slovenskih koč v naših gorah (1896), kupila Lesjakovo kočjo in tam postavila nov planinski dom. Na tem mestu stoji današnja Mozirska kočja, požgana 1944, a leta 1946 na novo zgrajena, prva po vojni obnovljena med postojankami, ki so bile med vojno požgane. Frischaufov dom iz l. 1908 je dobil vodovod, prav tako Korošica, ki je pridobila nove sobe in levo jedilnico, planinski dom v Logarski električno centralo in vodovod, vse postojanke pa nove, sodobne štedilnike.

Savinjska podružnica si je v predvojnem desetletju pridobivala ugled tudi s svojimi prireditvami in zbori na Golteh, na Okrešlju in na Korošici pri stari Kocbekovi koči (to so postavili 1894, eno leto po ustanovitvi Savinjske podružnice kot slovensko »navkljubno kočjo« (Trutzhütte) in jo imenovali po Franu Kocbeku). V predvojnem desetletju je podružnica naredila tudi eno najlepših poti v Savinjskih Alpah, ki je dobila ime po Andrinu Kopinšku, alpinistu in humoristu, ki ga starejši rodovi savinjskega planinstva ne morejo pozabiti.

Ti dosežki podružnice in še vrsta drugih – preveč jih je, da bi vse navedli – dobro upravljane planinske postojanke, vse v rokah dobrih oskrbnikov, planinske družabne prireditve in občutek za planinsko kulturno dejavnost, vse to je Savinjski podružnici

dalo značaj pomembnega družbenega dejavnika, kar vse spričuje umno in požrtvovalno vodstvo dr. Milka Hrašovca in njegovih sodelavcev. Nacistični okupator je 1941 seveda takoj posegel po njej in vse njeno premoženje zaplenil v korist sekcije DAV, ki jo je prevzel dr. Udy (ime je najbrž iz koroškega imena Hudi, Hudej, Havdej).

Na videz je šlo vse v nič.

Predsednik podružnice dr. Milko Hrašovec je vojno preživel – v ljubljanskih zaporih, nato je bil izgnan.

Po osvoboditvi je 6. 6. 1945 nastal zapisnik o raznesenem premoženju podružnice. Ohranil ga je skrbni predsednik dr. Hrašovec. Na tekočem računu pri Mestni hranilnici je bilo gotovine RM 41 000. Celjska kočja je prešla spet v last mestne občine, inventar je deloma prevzel Himmer za svojo kočjo na Svetini, ki je l. 1944 pogorela. Pogorela je tudi hiša na Kumrovem posestvu pod Grmado, last podružnice. Na Golteh so pogorele vse stavbe. Kocbekov dom na Korošici in Frischaufov dom sta sicer ostala, toda oprema je bila raznesena. V Logarski so bile požgane in porušene vse tri stavbe: Aleksandrov dom, Piskernikovo zavetišče in Tillerjeva kočja. Celo stari oskrbnik Fort Herle je bil z ženo vred odpeljan na prisilno delo v Thüringen.

Po osvoboditvi je dr. Hrašovec prijel za svoje poklicno praviško delo in si obenem naložil res neusmiljene skrbi zaradi razsula, v katero je nekoč cvetočo podružnico pognal nacistični nasilnik. Ker je njeno področje mejilo na kočljive prehode med štajersko in koroško deželo, je bil Okrešelj z Logarsko (vse do l. 1951) zajet v poseben obmejni režim. Da v bombardiranem Celju po vojni ni bilo lahko dobiti društveni prostor, je razumljivo, vendar je vseeno bolelo. Pred vojno je namreč podružnica imela lepo urejeno pisarno in knjižnico v poslopju hotela »Beli volk«. Vrsta težav in zaprek se je valila na pot obnovitve in ponovne rasti savinjskega planinstva.

Dr. Milko Hrašovec se je poslej posvetil odvetniškemu poklicu in ga kot upokojenec nehal izvrševati leta 1971, celih šestdeset let po svoji promociji v Pragi. Ne nazadnje je treba omeniti, da je kot odvetnik med obema vojnama ustanovil penzijski fond odvetniške in notarske zbornice v Ljubljani, ki se je pozneje razvila kot zadruga z zelo širokim območjem. Zbrala je velika sredstva, kupila tri stavbe, med njimi lično vilo v Dvorakovi ulici 9, kjer ima zdaj sedež Planinska zveza Slovenije, Planinska založba in Centralna planinska knjižnica, in zgradila tudi lepo palačo v Cigaletovi ulici. Skratka, bil je vse svoje življenje izredno delavna osebnost, vnet za vse, kar je krepilo naš narod na duhovnem in materialnem področju.

Malokomu je dano, da bi se z razgledišča tako visokih življenjskih let oziral na tolika, tako raznovrstna in tako pomembna področja javnega dela, obenem pa na prepričevalen uspeh v svojem poklicu.

Naštevaje dejstev, ki pričujejo o njegovem delu za planinstvo, še zdaleč ne pove vsega, kar konec koncev utira pot do cilja. Kaj zahteva od človeka ena sama dolžnost v kakem odboru, če jo hoče z odgovornostjo izpolnjevati! Koliko seji, koliko časa, razgovorov in nadležnosti, koliko stisk, nemira, zamer in napetosti! Ne recimo, kakor se ponavadi sliši: Ga je že veselilo. Ne, ni tako. Veselje samo ni dovolj, treba je tudi zavesti in sposobnosti, primernih zmožnosti uma in volje, da se človek žrtvuje za skupne cilje, medtem ko drugi uživa v lagodnosti in sprostitvi. V takem žrtvovanju je gotovo tudi kal zadostitve, zavest polnega in izpolnjenega življenja, slast, ki planinca prevzame, ko stopi na vrh, ko premaga hudo preizkušnjo, in ga prevzema tudi tedaj, ko se tega spominja.

Dr. Milko Hrašovec ima veliko zalogo te slasti, prav po Goethejevi besedi, »mikavne začimbe« za leta, ki morda ne dopuščajo doživetkov, omogočajo pa spomine na vrsto srečnih, uspešnih trenutkov na vrheh in po doleh. Želimo mu, starosti slovenskih planinskih zanesenjakov, še mnogo zdravih in srečnih let v krogu ljubljene družine. In nazadnje: Vse, kar smo od avgusta leta 1946 storili za obnovo in novogradnjo planinskih postojank na Golteh, v Logarski dolini, na Raduhi, na Gori Oljki, na Celjski koči, na Okrešlju in na Korošici, je stalo na programu savinjske podružnice iz prvih desetletij in posebej iz zadnjega desetletja pred vojno, v katerem je Savinjsko podružnica SPD že postala pomemben planinski in turistični dejavnik v Gornji Savinjski dolini. Delo je bilo dobro zastavljeno, sadove je porušil in požgal okupator, ki je slovensko obsodil na smrt.

Naša dolžnost je bila, da obnovimo narodno lastnino, da povečamo njeno zmogljivost in ji utremo širšo pot v prihodnost. Dolžni smo bili, da to storimo v duhu pozitivnih izročil, s katerimi je savinjsko planinstvo zraslo in rastle v prvem polstoletju svojega društvenega obstoja pod vodstvom svojih odborov in predsednikov Frana Kocbeka, Frana Tillerja in dr. Milka Hrašovca z geslom: Vse za vsakršen napredek Gornje Savinjske doline, tega prelepega kota slovenske zemlje!